

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертаційну роботу

Матвєєва Андрія Вячеславовича

“Вапняковий нанопланктон крейди південного схилу

Українського щита та його південного обрамлення”

подану на здобуття наукового ступеня доктора геологічних наук

за спеціальністю 04.00.09 – палеонтологія та стратиграфія

Дисертація А. В. Матвєєва є завершеною науковою роботою, актуальність якої визначається об'єктом дослідження – перспективними на вуглеводну сировину крейдовими відкладами Південного нафтогазоносного регіону України. Проведення картувальних, пошукових та розвідувальних робіт має важливе державне значення. Успішне виконання таких робіт вимагає наявності детальної сучасної стратиграфічної шкали регіону. Біостратиграфічний метод, разом з геолого-геофізичними методами стратифікації, є базовим для побудови надійної, всебічно обґрунтованої стратиграфічної основи, а вапняковий нанопланктон – ортостратиграфічною групою для біозонального розчленування крейдових відкладів південного схилу Українського щита та його південного обрамлення. Цей комплекс методів забезпечує надійну основу для проведення широкомасштабних картувальних та пошукових робіт в регіоні, в тому числі на вуглеводневу сировину.

Таким чином, тема роботи є беззаперечно актуальною і має суттєве наукове і практичне значення, а її постановка цілком обґрунтована та своєчасна.

Виконана робота базується на великому фактичному матеріалі. Основою для написання дисертації стало вивчення понад 1500 зразків порід з рештками нанопланктону з відслонень та керну свердловин, що відкрили крейдові відклади у Гірському та Рівнинному Криму, північно-західному шельфі Чорного моря та Причорноморській западині.

Дисертаційна робота А.В. Матвєєва має обсяг 332 сторінки тексту і складається із вступу, 6 розділів, висновків, списку використаних джерел із 357 найменувань, та додатку, що містить 29 палеонтологічних фототаблиць.

У вступі визначено мету та завдання досліджень, показано наукову новизну і практичне значення отриманих результатів.

Основними досягненнями дисертанта є такі:

- Вперше для крейдових відкладів південного схилу Українського щита і його південного обрамлення дана повна характеристика систематичного складу й стратиграфічного положення вапнякового нанопланктону.

- Вперше за єдиною методикою наведені описи всіх виявлених видів вапнякового нанопланктону. Вперше, для вітчизняних робіт, приводиться зображення всіх видів вапнякового нанопланктону, отримані за допомогою світлового й електронного мікроскопів.

- Вперше розроблена регіональна стратиграфічна схема для крейдових відкладів південного схилу Українського щита і його південного обрамлення за вапняковим нанопланктоном, проведена її кореляція зі схемами тетичної і бореальної областей. Виділено 17 зон (з них 12 уніфікованих для тетичної області) і одні шари з фауною.

- Обґрунтовано проведення границь крейдової системи півдня України за вапняковим нанопланктоном. Показане, що дані по нанофосиліям можуть бути використані для проведення границі юра/крейда та крейда/палеоген в тетичній палеопровінції.

- Розроблена наукова теорія еволюційної зміни систематичного складу вапнякового нанопланктону у зв'язку зі зміною загальних палеогеографічних умов басейну, обумовлених, у свою чергу, проявом тектонічних явищ.

У першому розділі «Історія дослідження вапнякового нанопланктону України» розглянуто історію дослідження систематичного складу, стратиграфічного положення, тафonomії, онтогенії крейдового вапнякового нанопланктону України.

Другий розділ дисертації «Матеріал і методи досліджень». Методологічний підхід до вирішення поставленої задачі, а саме використання сучасних аналітичних методів та вибір методик відповідно до матеріалу, простеження вертикального та латерального поширення таксонів, а також критичний підхід до отриманих результатів робить висновки автора обґрунтованими та достовірними. Виявлені рештки досліджувались за допомогою світлової та електронної мікроскопії. Приведені дані тафономічних спостережень. Приводиться методика визначення кількісних показників.

У розділі містяться схематична карта фактичного матеріалу. Ілюстрації до тафономічних спостережень та методичних досліджень.

Третій розділ дисертації «Систематичний склад вапнякового нанопланктону крейди південного схилу Українського щита і його південного обрамлення». В розділі приведено результати ревізії систематичного складу вапнякового нанопланктону, встановленого в крейді південного схилу Українського щита і його південного обрамлення попередніми дослідниками. Основна частина розділу присвячена детальному монографічному опису 159 видів та підвидів вапнякового нанопланктону, а також більш високих таксонів, що були встановлені у досліджених відкладах крейди.

Четвертий розділ «Стратиграфія та нанопланктон крейдових відкладів південного схилу Українського щита і його південного обрамлення». Цей чималий за обсягом та кількістю інформації розділ містить детальну стратиграфічну характеристику розрізів крейдових відкладів Кримських гір, рівнинного Криму, північно-західного шельфу Чорного моря, Причорноморської западини. Дисертантом наведена ґрунтовна пошарова палеонтологічна характеристика відкладів, як окремих розрізів, так і зведених регіональних стратиграфічних колонок.

Розділ супроводжується 32 схемами стратиграфічного поширення окремих видів вапнякового нанопланктону по дослідженим розрізам.

Розділі 5 «Зональне розчленовування крейди південного схилу Українського щита і його південного обрамлення за вапняковим нанопланктоном» є одним із основних у роботі. Тут зібрані важливі і в значній мірі нові дані.

В результаті вивчення змін комплексів нанопланктону у часі зроблено узагальнення масштабів та напрямку еволюційних змін цієї групи. Обґрунтовано виділення крейдового етапу у розвитку нанофлори та підетапів у його плінні. Розглянуті особливості еволюційних змін у окремих родинках нанопланктону. Зроблено висновки щодо можливих чинників еволюційних змін у нанокомплексах.

Аналіз латерального поширення видів вапнякового нанопланктону дозволив встановити палеогеографічні чинники у формуванні нанокомплексів та встановити просторові обмеження у використанні стратиграфічних зональних схем за нанопланктоном.

На цій основі А.В. Матвєєвим запропонована схема біозонального розчленування крейдових відкладів південного схилу Українського щита і його південного обрамлення за вапняковим нанопланктоном для нижньокрейдових відкладів та значно перероблена схема для верхньокрейдових. Всього у крейдових відкладах було встановлено 17 зон та одні шари з фауною та три лони.

Встановлені дисертантом надійні критерії для стратифікації і кореляції розрізів та обґрунтування стратиграфічних границь безсумнівно мають не тільки теоретичне, але й велике практичне значення.

У Розділі 6 «Кореляція крейдових відкладів південного схилу Українського щита і його південного обрамлення та прилеглих територій» показані можливості використання вапнякового нанопланктону для кореляції віддалених різнофаціальних морських відкладів. Проведено кореляцію виділених зон з зонами у крейдових відкладах Італії, Франції, північної Африки Атлантичного океану, Руської плити, Дніпровсько-Донецької западини та ін.

Щодо дисертаційної роботи є незначні зауваження:

1. Зведена схема стратиграфічного положення вапнякового нанопланктону є тільки для південно-західного Криму. Доцільно було б привести такі схеми для кожного регіону.

2. Кореляція виділених зон проведена переважно з західними розрізами (Європа, Атлантика) але не використані дані по східних (Кавказ, Середня Азія) розрізах крейди.

Дисертаційна робота А.В. Матвєєва є вагомою науковою роботою, що виконана на високому науково-методичному рівні, показує високий професійний рівень пошукувача, прекрасне володіння матеріалом, аналітичний підхід до вирішення задач, має актуальне теоретичне і практичне значення.

Результати роботи є значною мірою новими. Поставлені у роботі завдання вирішені повністю. Достовірність та обґрунтованість висновків забезпечені аналізом багатого фактичного матеріалу, застосуванням біостратиграфічного, палеонтологічного, палеоекологічного, електронномікроскопічного методів. Отримані автором результати мають практичне значення для геології. Запропонована схема біостратиграфічного зонування по вапняковому нанопланктону крейдових відкладів є складовою стратиграфічних схем фанерозою нового покоління і можуть бути використані при регіональних геологічних дослідженнях на суміжних територіях.

Наукові положення, сформульовані в дисертації, широко висвітлені в опублікованих наукових працях дисертанта. Роботи, виконані колегіально, висвітлені в сумісних публікаціях, внесок дисертанта в сумісні роботи обґрунтований. Матеріали, наукові ідеї та висновки дисертації доповідались і широко обговорювались спеціалістами.

Тема та зміст роботи відповідають спеціальності 04.00.09 – палеонтологія та стратиграфія і профілю спеціалізованої вченої ради Д 26.162.01.

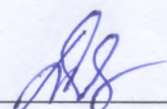
Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації.

Висловлені у відгуку незначні зауваження та побажання не заважають високій оцінці наукового рівня роботи та її прикладного значення для палеонтологічних, палеогеографічних та стратиграфічних досліджень в Україні.

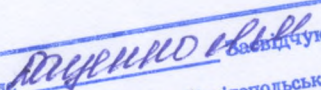
Дисертаційна робота Матвєєва Андрія Вячеславовича “ Вапняковий нанопланктон крейди південного схилу Українського щита та його південного обрамлення ” що подана на здобуття наукового ступеня доктора геологічних наук за спеціальністю 04. 00. 09 – палеонтологія і стратиграфія, відповідає вимогам “Положення ВАК України” до докторських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня доктора геологічних наук.

ОФІЦІЙНИЙ ОПОНЕНТ:

Доктор геологічних наук, професор,
Декан природничо-географічного факультету
Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

 Л. М. Даценко

Підпис: _____
Начальник відділу кадрів Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького
